

De gedroomde stad van Constant Nieuwenhuys

Review of the exhibition *Constant. New Babylon at Museo Reina Sofia in Madrid, 20-10-2015 till 29-02-2016* by Karel Ankerman for *Financieel Dagblad*, January 2, 2016.

De invloed van het kunstwerk 'Nieuw Babylon' van Constant Nieuwenhuys breidt zich uit. Nu maakt Madrid kennis met deze indrukwekkende utopische stad.

Een stad waar geen werk is en geen vakantie. Waar je echt vrij bent en zonder conventies door het leven gaat. Dat is Nieuw Babylon, de gedroomde stad van de in 2005 overleden Constant Nieuwenhuys.

Decennialang werkte de kunstenaar aan zijn futuristische architectonische modellen, schetsen, manifesten, foto's, plattegronden en schilderijen. Met *Nieuw Babylon* wilde hij gestalte geven aan een stad die tot de hemel zou reiken en waar een mens zou kunnen doen wat hij wilde. Constant zei destijds: 'Ik ben geen ontwerper, maar een provocateur. Ik beperk mij tot het doen van suggesties.'

De geboorte van *Nieuw Babylon* in 1956, het jaar waarin Constant stopte met schilderen, kwam niet uit de lucht vallen. Al in 1952 richtte hij samen met de architect Aldo van Eyck een ruimte in voor de tentoonstelling *Mens en Huis* in het Stedelijk Museum in Amsterdam. In deze paarsblauwe ruimte hingen gedichten van Lucebert en een enorm schilderij van Constant.

Met de ruimtelijke en emotionele kwaliteit van kleur wilden de makers de architectuur spannender en suggestiever maken en zo het menselijk gedrag creatief stimuleren. Maar het project was meer dan een experiment met kleur en vorm. Het luidde een breuk in met de functionele architectuur, het speelde een centrale rol in *Nieuw Babylon* en het is na ruim zestig jaar nog steeds actueel.

Uitverkocht

Een reconstructie van 'De paarsblauwe kamer' is nu te zien in het museum Reina Sofia in Madrid. De tentoonstelling met 150 werken van Constant is het compleetste overzicht sinds 1974. Op de openingsdag stond het overwegend jonge Spaanse publiek tot om de hoek van het museum en de lezingen en workshops waren ruim van tevoren uitverkocht. *Nieuw Babylon* slaat aan bij een nieuwe generatie Spanjaarden, die opgroeiden met de neofuturistische architectuur van Calatrava, de architect die zich voor zijn project *Stad der Kunsten* in Valencia onder meer liet inspireren door het werk van Constant.

Minutieus uitgevoerde maquettes staan op lange slanke tafels in de 17de-eeuwse gewelfde zalen van het museum. Aan de wanden hangen schilderijen en collages van de zogenoemde *Sectormodellen*. Ze tonen een wereldwijd netwerk van op palen rustende sectoren, waar zowel onder als boven allerlei vormen van transport circuleren.

Deze 'sectoren' zijn open gemeenschappelijke ruimtes, waarbinnen de bewoners van *Nieuw Babylon* door middel van verplaatsbare wanden, vloeren, trappen en bruggen nieuwe ruimtes en routes kunnen bouwen. De gedetailleerde structuren roepen associaties op met de huidige internetmaatschappij. Eén ruimte op de tentoonstelling is verduisterd; een enkel spotje verlicht de constructies. Daar lijken de maquettes magisch te zweven.

Omdat ook de periode na 1974 aandacht krijgt, wordt duidelijk hoeveel invloed Constants ideeën hebben gehad op de architectuur, zelfs ver na de afronding van dit omvangrijke project. Na een luwte in de jaren

tachtig bloeide in de late jaren negentig de belangstelling voor *Nieuw Babylon* weer op. Zo weerklinkt zijn 'dynamische architectuur' in het waterpaviljoen dat Lars Spuybroek in 1993 ontwierp voor het werkeiland Neeltje Jans in Zeeland. De invloed van New Babylon is eveneens evident in het ontwerp van architectenbureau MVRVD voor de VPRO-villa in Hilversum (1997), en in het museum Valkhof, dat Ben van Berkel van UNStudio tussen 1995 en 1999 in Nijmegen neerzette.

Springlevend

Architect Rem Koolhaas stelt dat veel architecten door *Nieuw Babylon* aan het denken zijn gezet. De herwaardering voor Constants werk wordt breed gedragen: in 1998 verscheen een wetenschappelijke publicatie over New Babylon bij een tentoonstelling in Witte de With in Rotterdam, gevolgd door het retrospectief *City for Another Life* in het Drawing Center in New York. In 2001 volgde een retrospectieve tentoonstelling in het Musée Picasso in Antibes. En in 2002 kreeg Constant een grote zaal voor zijn maquettes op de Documenta in Kassel.

De tentoonstelling die nu te zien is in Madrid bewijst dat het gedachtegoed van Constant nog altijd springlevend is. Met een vooruitziende blik vertelde hij in 1999: 'Het project bestaat. Het ligt, goed opgeborgen in een museum, te wachten op betere tijden waarin het opnieuw de interesse zal wekken van toekomstige kunstenaars, architecten en stedenbouwers.'

Nueva Babilonia

t/m 29 feb., Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid, museoreinasofia.es

Van 28 mei t/m 25 september is de tentoonstelling in verkleinde vorm te zien in het Gemeentemuseum Den Haag.